

Nettikiusaaminen ja digitaaliset kaveritaidot

Inka Kiuru | 1.12.2023

Mediakasvatuksen asiantuntija



MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

LAPSET ENSIN



Digitaalinen media kasvuympäristönä

- Lapsuus ja nuoruus ja kasvu digitaalisessa maailmassa
- Media on osa lapsen ja nuoren ajattelua ja maailmankuvaa, hyvinvointia, oppimista, identiteettiä ja vertaissuhteita
- Diginaativeja ei ole – mediataitoja tarvitaan turvalliseen mediankäyttöön
- MLL:n mediakasvatus tukee myönteistä ja turvallista mediankäyttöä ja toimintaa mediassa



www

Netissä tapahtuva kiusaaminen

Ulkopuolisuutta ja yksin jäämistä netissä

” Jätettiin kaveriporukan yhteisistä videopuheluista pois. Muille pitäisi sanoa, että se tuntuu pahalta.

” Yhtä luokkalaistani kiusataan. Jätetään pois ryhmistä, puhutaan paha selän takana ja muuta. Tulee tosi paha mieli toisen puolesta.

” No, luokkalaiset tekivät uuden luokkaryhmän, jossa minä en ole.

” Ignooraaminen, ilkeät viestit, lähes joka päivä.

” Tuntuu oudolta, että ihan oman luokan sisäisissä some-ryhmissä on tapahtunut syrjimistä, en vain näe sille mitään syytä.

Uhkaavia ja vihamielisiä yhteydenottoja

- ” Että vanhemmat tajuaisivat sen, että some-kiusaaminen ei ole vain sitä, että “oot paska pelaamaan tätä” jne. Omalla kohdalla ne on usein ollu tappouhkauksia ja blackmailaamista.
- ” TikTokissa ja Youtubessa melkein jokaisessa videossa on vihakommentteja.
- ” Nettikaveriin kohdistuva kiusaaminen. Sisältää haukkumista ja tappouhkauksia pääasiassa.

Kaverilleni lähetettiin anonyymisti tappo- ja raiskausuhkauksia. ”

Minua uhkailtiin, kerrottiin että he tappavat minut, vaikka en tehny mitään. On kysytty monta kertaa, et mis asun. ”

Kovia asenteita

- ” Ei ihmiset tarvii tähän mitään apua. Jos on niin herkkä, ettei kestä netissä trollailua, niin ei kannata käyttää nettiä. Minuun on kohdistunut kaikenlainen ”nettikiusaaminen”, muttei se kiinnosta ja en oo mikään heikko paska.
- ” Jos jotain kiusataan netissä, niin hän on todennäköisesti tehnyt jotain mistä hän ansaitsee tulla kiusatuksi.

Ei kiinnosta, jos nettiä aletaan sensuroida, jotta saatais joku “safe space”, siitä tulee ihan paskaa. ”
Netti on netti, se ei oo mikään tukiryhmä vaan vapaa alue mis saa sanoo mitä haluaa.

Konflikti on kivaa, kun on tylsää eli puutun kaikkeen... ”

Negatiivinen kommentointi on netissä välttämätöntä ja kaikkien pitäis tottua siihen, sillä siitä ei tulla koskaan pääsemään eroon. ”

Mistä on kyse?

Nettikiusaamista ovat esimerkiksi

- Loukkaavat kommentit, huhujen tai yksityistietojen levittäminen, mustamaalaus
- Kiusaamistarkoituksessa tai salaa kuvaaminen
- Nolaaminen ja nöyryyttäminen
- Uhkailu, häirintä, trollaus, halveksunta, yllyttäminen ja ahdistelu
- Epämiellyttävät, tungettelevat seksuaaliset viestit, alastonkuvilla kiristäminen
- Ulkopuolelle jättäminen, ryhmästä eristäminen ja poissulkeminen tai toistuva ryhmään lisääminen luvatta
- Huijaukset, virtuaalisen omaisuuden anastaminen
- Deep faket, kuva-, video- ja äänimanipulaatiot

Miten netissä tapahtuva kiusaaminen poikkeaa kasvokkaisesta kiusaamisesta?

- Viestintä voi olla **kasvotonta ja anonyymia** - aina vastapuolta ei tunne
- Kiusaaminen voi tapahtua mihin **kellonaikaan tahansa ja missä vain**
- Kiusaajan tai kiusatun asema voi kääntyä pääläelleen. Valta-asema, koko ja ikä eivät välttämättä suojaa kiusaamiselta.
- Vähemmistöön kuuluvat tai muuten heikossa asemassa olevat, voivat **altistua netissä vihapuheelle**
- **Viestit voivat levitä laajalle ja saada ison yleisön** – varsinkin jos materiaali on kuohuttavaa ja herättää vahvoja tunteita
- Viestejä ja sisältöjä saattaa olla **vaikea poistaa**
- **Valvonnan puute** lisää kiusaamista!



Kuvien ja videoiden vastuullista jakamista tulee opettaa lapsille ja nuorille

- Muistuta, että jokaisella oikeus yksityisyyteen myös netissä!
- Julkisella paikalla kuvaaminen pääsääntöisesti sallittua, mutta kuvien jakaminen ei ole yhtä vapaata.
- Kuvan tai videon julkaisu ei saa loukata niissä esiintyvien yksityisyyttä tai kunniaa.
- Kuvatekstillä ja asiayhteyden luomisella kuvasta ja videoista voi tulla loukkaava ja se voi ylittää rikoksen rajat.
- Tekijän oikeudet: toisen kuvaa ei saa levittää ilman lupaa.



Pysähdy ja mieti ennen kuin
jaat:

Kysy aina lupa
toisen kuvan
tai videon
julkaisemiseen.

Kiusaaminen netissä voi olla rikos

Netissä tapahtuvia rikosnimikkeitä ovat mm:

- Kunnianloukkaus
- Yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen
- Laiton uhkaus
- Identiteettivarkaus
- Petos
- Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö





Kaveritaidot
digitaalisissa
ympäristöissä

Nettikiusaamisen ehkäisyssä toimivaa on sosioemotionaalisten taitojen, medialukutaidon ja mediakäyttämisen harjoittelu

- Tunne- ja vuorovaikutustaitoja digitaalisessa vuorovaikutuksessa
- Digitaalisen ja kasvokkaisen maailman kytkösten ymmärtämistä
- Empatiaa tukeva kulttuuri kotona ja koulussa
- Harkintakykyä ja medialukutaitoa
- **Kiinnostus lapsen ja nuoren maailmaa ja digitaalisia kokemuksia kohtaan**



Reiluun peliin ohjaamista netissä

- Jos näet kiusaamista, häirintää tai vihapuhetta netissä tai puhelimella, **ethän sivuuta** – ilmoita ylläpitoon ja kerro aikuiselle.
- Ethän tykkää tai jaa sisältöä eteenpäin.
- **Tue kiusattua netissä tai kasvokkain.** Jos julkinen tukeminen on liian jännittävää, kiusatulle voi lähettää kannustavan yksityisen viestin.
- **Rajaa somea** oman hyvinvoinnin mukaan. Jos joku kylvää jatkuvasti paha mieltä tai riitaa somessa, sinun ei tarvitse seurata.
- **Mieti ennen kun jaat.** Voiko jakamisesta seurata jotain haittaa jollekin?
- **Tekstimuotoinen keskustelu on haastavaa:** on mahdotonta tietää tarkkaan millä mielellä toinen kirjoittaa. Pyri olemaan reilu ja selkeä.
- Jos sisältö aiheutti vahvan tunnereaktion, **pidä tauko** ennen kuin toimit.



**Kiinnostus
lapsen ja nuoren
mediankäyttöä
kohtaan – osa
arkista
keskustelua**



Nettikiusaaminen voi aiheuttaa häpeää ja olla este ongelmista puhumiselle - taustalla pelko sanktioista ja digin rajoittamisesta



Materiaalia työn tueksi



452. Stop nettikusaamiselle ja ilkeilylle - oppituntimalli

400. Mediakasvatus

Tehtävä

Oppituntimallin tavoitteena on tukea toisia kunnioittavaa mediankäyttöä sekä vahvistaa mediävälitteissä kohtaamisissa tarvittavia media-, tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Mallia voi käyttää alakoulun 5.-6. sekä yläkoulun 7.-9. vuosiluokille. Se soveltuu myös tukioppilastoiminnan kummitunniksi.

Oppituntimalli koostuu kolmesta osiosta: lämmittelytehtävästä ja teematehtävistä.

Tila

Luokkatila tai vastaava

Tarvikkeet

Oppilaille / osallistujille: Stop nettikusaamiselle ja ilkeilylle-bingon bingoruudukot tulostettuina, kyniä

Ohjeet

1. Ajatuksia netistä-mielipidejana, (tehtäväkortti nro 431), 20 minuuttia

- Koulutustilan poikki kulkee kuvitteellinen jana. Määritellään kumpi janan päistä edustaa näkemystä "samaa mieltä" ja kumpi näkemystä "eri mieltä". Kerro, että tulet esittämään heille mediankäyttöön, digitaalisiin ympäristöihin ja siellä tarvittaviin taitoihin liittyviä väitteitä yksi kerrallaan. Pyydä osallistujia asettumaan janelle sen mukaan, mitä mieltä he ovat väittämistä ja kysymyksistä: janan yhdessä päässä he ovat samaa, toisessa eri mieltä. Janan keskivaiheille voi asettua, jos ei ole oikein kumpaakaan mieltä. Linkki tehtäväkorttiin sivun lopussa.

2. Turvallisesti verkossa-video, (tehtäväkortti nro 442), 15 minuuttia

[Stop nettikusaamiselle ja ilkeilylle - oppituntimalli - Mannerheimin Lastensuojeluliitto o \(mll.fi\)](#)



[Läppä lentää -peli - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

Törmäsitkö netissä kiusaamiseen? Kuumenivatko tunteet digipelissä ja tuli sanottua ikävästi? Onko reilua jakaa toisen kuvia somessa ilman lupaa?

Pelaa STOP nettikusaamiselle -kirppua ja pohdi, miten netistä voisi tehdä kaikille kivan ja turvallisen.

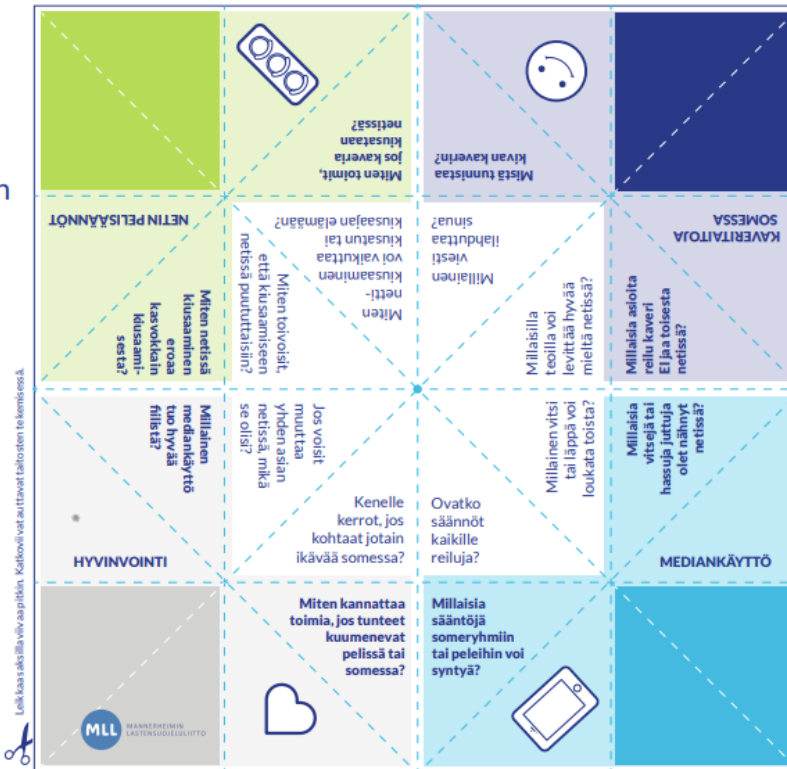
Lisätietoa lapsille ja nuorille
→ nuortennetti.fi/nettikusaaminen

Lisätietoa ammattikasvattajille
→ mll.fi/mediakasvatus

Tilaa MLL:n mediakasvatuksen Ruutujen lumo -uutiskirje
→ mll.fi/ruutujenlumo

European unionin osarahottama

Tämän julkaisun sisällöstä vastaa yksinomaan MLL, eikä se välittämättä vastaa Euroopan unionin näkemystä.



https://cdn.mll.fi/prod/2023/05/19123808/mll_stop-nettikusaamiselle-kirppu-2023.pdf

Muistilista reilumpaan digikulttuuriin

- Luottamuksellinen suhde lapseen ja nuoreen perustana.
- Ole kiinnostunut lapsen ja nuoren arjesta verkossa ja livenä.
- Digihyvinvointitaitojen sekä tietoisuuden vahvistaminen jo ennakkoon.
- Ongelmista ja sisällöistä kertominen, käsittely ja puhumaan rohkaisu.
- Kaveritaidot netissä – mitä ottaa huomioon digitaalisissa ympäristöissä.
- Eettinen ja muita kunnioittava, omat rajat tunnistava mediankäyttö.
- Lapsen ja nuoren kuuleminen ja osallisuuden mahdollistaminen digin äärellä.



Kiitos!

inka.kiuru@mll.fi

050-4753228

mll.fi/mediakasvatus